

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของคนทุกคนและมีความเกี่ยวข้องไปถึงบุคคลอื่น ตลอดจนถึงสังคมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น ในสภาพสังคมที่คนต้องเกี่ยวข้องกันมากขึ้น เช่น ปัจจุบัน การสื่อสารนับว่ามีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น ดังที่ Winsor Noland (อ้างใน สมบัติ ราสี, 2550, หน้า 1) กล่าวว่าไว้ว่าการสื่อสารแทรกอยู่ในแทบทุกสิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชีวิตการทำงานและความเป็นอยู่ของคน ส่วนใหญ่จะมีการสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ว่าจะเป็นงานจัดการ งานบริหาร งานทางวิชาชีพ ฯลฯ ซึ่งการสื่อสารมีผลทำให้งานเหล่านั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้เช่นเดียวกับ Brown (1980) ได้กล่าวถึงการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน สำหรับการสื่อสารด้านการพูด การอ่าน และการเขียนจะไม่มี ความหมายและไม่เกิดการติดต่อ หากไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวหรือจุดประสงค์สิ่งที่ได้ฟัง ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะที่สำคัญทักษะแรกในการที่จะสามารถนำไปสู่ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในลำดับต่อไป

ภาษาเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการสื่อสาร ศศิธร รัชฎ์ถนายนันท์ (2542, หน้า 22) กล่าวว่าไว้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญ มนุษย์กำหนดภาษาขึ้นใช้เพื่อสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ ภาษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการของบุคคลหนึ่ง ไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง ทำให้เกิดความเข้าใจกัน การสื่อสารของมนุษย์ไม่จำเป็นว่าการฟัง การพูด การอ่านหรือการเขียน ต้องอาศัยภาษาทั้งสิ้น หากปราศจากภาษามนุษย์จะไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ ภาษาของมนุษย์เป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร มีกระบวนการในการสื่อสารชัดเจนมีคุณสมบัติเฉพาะหลายประการที่ทำให้สามารถสื่อสารได้ทุกเรื่อง สามารถเรียนรู้ เลียนแบบถ่ายทอดจากบุคคลในสังคมเดียวกันได้ ไม่ใช่เกิดจากสัญชาตญาณหรือพันธุกรรม ทำนองเดียวกัน อวยพร พาณิชและคณะ (2543, หน้า 1) กล่าวว่า การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีภาษา เป็นองค์ประกอบหนึ่งภายใต้สาร เนื้อหาของสารคือ ความคิดที่กลั่นออกมาเป็นเรื่องราว ความคิดนั้นไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ถ้าไม่มีภาษา ภาษาคือตัวสารนั่นเอง

ในด้านการสอนภาษาไทยปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1) ได้เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ภาษาไทยในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต และปัญหาสังคม เน้นการสอนภาษาในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ดังเช่น Littlewood (Littlewood, 1984) กล่าวเสริมว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวการสอนที่ไม่จำกัดความสามารถของผู้เรียนไว้เพียงแค่ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์เท่านั้น แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีพัฒนาทุกทักษะ โดยสัมพันธ์ความสามารถไวยากรณ์เข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ ในชีวิตจริงผู้เรียนต้องสัมผัสกับการสื่อสารซึ่งเป็นการใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันและนำภาษาที่คุ้นเคยไปใช้ได้ ดังนั้น แนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่สอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันดังกล่าวจึงเหมาะสมกับการสอนภาษาที่สองด้วย

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และจากประสบการณ์การสอนภาษาไทยพบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดประชาเกษม (ห้องเรียนเคลื่อนที่น้ำซุ้ม-ห้วยกว้าง) อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นนักเรียนชาวเขาชนเผ่าม้ง ผู้เรียนใช้ภาษาประจำเผ่าในการสื่อสาร นอกจากนี้ทางโรงเรียนไม่มีระดับชั้นอนุบาล นักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อน ทำให้ผู้เรียน มีปัญหาในการเรียนรู้ รวมทั้งการสื่อสารด้านการฟัง การพูด ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายจากสิ่งที่ฟัง เพราะมักจะคุ้นเคยกับภาษาประจำเผ่าที่ใช้ในการสื่อสาร จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและสังเกตผู้เรียนพบว่า ทุกครั้งเมื่อพูดภาษาไทยไม่ชัดหรือพูดผิดมักจะถูกล้อเลียนจากเพื่อนทุกครั้งทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าพูดภาษาไทย และเกิดปัญหาด้านการเรียนการสอน กระทั่งผลการประเมินจาก การทดสอบด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ทุก ๆ ปีการศึกษา ผลการประเมินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ นอกจากนี้ยังพบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (Nation test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2552 มีรายงานผลการทดสอบด้านกลุ่มสาระภาษาไทยค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.38 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสารที่ผู้สอนสื่อออกไป ผู้สอนจึงต้องจัดหาวิธีการจัดการเรียนรู้ในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการสื่อสารให้ถูกต้องต่อไป

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Asher (Asher 1986, หน้า 2) พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่มุ่งเน้นทักษะการฟังและการพูดเป็นส่วนใหญ่ และทักษะการอ่านและการเขียนตามลำดับ การจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ดังกล่าว ในขั้นแรกจะมุ่งฝึกด้านทักษะฟังและตามด้วยการเคลื่อนไหวทันทีเวลาที่ใช้ในการเรียนร้อยละ 70 จะให้กับการฟัง และการทำตามคำสั่งอีกร้อยละ 20 ใช้ในการฝึกพูดส่วนการอ่านและเขียนนั้นใช้เวลาเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ มีจุดมุ่งหมายเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์ตรง เกิดความสนุกสนานกับการสื่อสารที่เป็นภาษาที่สอง ในระยะแรกของการเรียนการสอน ผู้เรียนจะไม่พูด แต่เป็นผู้ฟังและทำตามผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้กำกับพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมด ผู้เรียนเป็นผู้เลียนแบบการกระทำของผู้สอน โดยผู้สอนออกคำสั่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งนั้นด้วย เมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะพูด ก็จะเป็นผู้ออกคำสั่งเอง ผู้สอนได้สื่อสารกับผู้เรียนทั้งชั้น และเป็นรายบุคคล ส่วนผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสังเกตคูเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จะช่วยให้เข้าใจและจำได้ดี นอกจากนี้ การที่ได้ให้ผู้เรียนพูดเมื่อพร้อมที่จะพูด จะช่วยลดความวิตกกังวลของผู้เรียน ทำให้การเรียนภาษาเป็นเรื่องสนุกและง่ายขึ้น ลักษณะวิธีการสอนแบบนี้จะเน้นฝึกด้วยประโยคคำสั่งนั้นๆ ซ้ำ ประมาณ 2-3 ครั้ง จนกว่าผู้เรียนพร้อมที่จะทดลองด้วยตัวเอง การออกทำทางเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกด้วยประโยคคำสั่ง เพราะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และสื่อความหมายได้ตรงที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ จึงให้ความสำคัญต่อทักษะการฟังเป็นอันดับแรก และใช้ประโยคคำสั่ง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนภาษาในขั้นต้นมุ่งไปสู่ทักษะอื่นๆ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ จึงเหมาะกับการสอนที่ผู้เรียนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เรียนรู้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสื่อการสอนมากมายน่าสนใจ นักเรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ จึงเหมาะสมกับนักเรียนชาวไทยภูเขาที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชาวเขาเผ่าม้ง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชาวเขาเผ่าม้ง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวัดประชาเกษม (ห้องเรียนเคลื่อนที่น้ำซุ่ม-ห้วยกว้าง) อำเภอหางดง ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 8 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย มีลำดับขั้นสอนอยู่ 4 ขั้น คือ ขั้นเตรียม ขั้นการปฏิบัติ ขั้นทดสอบการปฏิบัติ หรือให้ข้อมูลป้อนกลับ และขั้นประเมินผลโดยใช้กิจกรรมเสริม

ตัวแปร

ตัวแปรที่ต้องศึกษาในครั้งนี้ คือ

ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการฟังอย่างเข้าใจโดยจะแสดงออกมาในลักษณะของการปฏิบัติตามคำสั่ง ด้วยการตอบสนองทางด้านร่างกาย แสดงท่าทางประกอบได้ การสื่อสารในระดับเบื้องต้นจำเป็นต้องใช้ทักษะการฟังให้เข้าใจก่อนจึงจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ และพูดออกคำสั่งเพื่อสื่อความหมายให้เกิดการตอบสนองร่วมกัน

การจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์ หมายถึง วิธีสอนที่เน้นทักษะการฟังจากประโยคคำสั่งให้เข้าใจก่อน และผู้สอนจะปฏิบัติตามคำสั่งโดยการแสดงท่าทางประกอบเพื่อเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะเป็นผู้เลียนแบบการกระทำของผู้สอนโดยปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบทีฟิอาร์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอบทเรียน ขั้นการปฏิบัติ ขั้นประเมินผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และขั้นประเมินผลโดยใช้กิจกรรมเสริม

การฟัง หมายถึง การรับรู้สิ่งที่ได้จากการฟังคำสั่ง แล้วสามารถตอบสนองด้วยการแสดงท่าทางประกอบตามคำสั่งที่ได้ฟังมา

การพูด หมายถึง การสื่อความหมายที่ได้จากการฟัง สามารถพูดออกคำสั่ง คำศัพท์ โดยการออกเสียง เป็นการถ่ายทอดความรู้ความคิดและความรู้สึกจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ระดับที่ดีมาก
2. เป็นแนวทางการสอนสำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาที่สองให้มีประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน
3. ผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปอ้างอิงหรือเป็นแนวทางในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนครั้งต่อไป